

***RIKSLØNNSNEMNDAS
KJENNELSE***

AV 11. FEBRUAR 1998

SAK NR 1/98

**I TVISTEN MELLOM NORGES REDERIFORBUND OG
OLJEARBEIDERNE FELLESSAMMENSLUTNING I
SAMBAND MED REVISJON AV TARIFFAVTALEN 1997**

INNHALDSFORTEGNELSE

GENERELT	2
KJENNELSE	3
1. SAKSGANGEN FREM TIL BEHANDLING I RIKSLØNNSNEMNDA	3
2. RIKSMEKLINGSMANNENS OPPLGG PÅ DETTE TARIFFOMRÅDET	4
3. PARTENES PÅSTANDER.....	7
3.1 Oljearbeidernes Fellessammenslutning.....	7
3.2 Norges Rederiforbund.....	8
4. PARTENES ANFØRSLER.....	9
4.1 Oljearbeidernes Fellessammenslutning.....	9
4.2 Norges Rederiforbund.....	15
5. RIKSLØNNSNEMNDAS MERKNADER.....	22
5.1 Den økonomiske situasjonen	22
5.2 Nærmere om den aktuelle tvisten.....	31
SLUTNING	39

GENERELT

Twisten mellom Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS) og Norges Rederiforbund (NR) i forbindelse med revisjon av tariffavtalen 1997.

Nemndas sammensetning:

Høyesterettsdommer Georg Fredrik Rieber-Mohn, formann

Professor Steinar Strøm

Avdelingsdirektør Anne-Britt Evensen Norum

Konsulent Esther Kostøl, Landsorganisasjonen i Norge

Forhandlingsdirektør Gunnar Flaas, Næringslivets Hovedorganisasjon

Leder Terje Nustad, OFS

Forhandlingsleder Per Kure, NR

Med hjemmel i lov av 19. desember 1952 nr 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 annet ledd er Terje Nustad, leder i OFS og Per Kure, forhandlingsleder i NR utpekt av partene i tvisten. Etter samme lov § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Terje Nustad og fra arbeidsgiversiden Per Kure.

Førstekonsulent Beate Vesterås og rådgiver Kjerstin Bretteville-Jensen har fungert som sekretærer for nemnda.

Partene har gjort rede for sine standpunkter for nemnda ved skriftlige innlegg samt ved muntlig prosedyre under hovedforhandling 7. januar 1998 og i nemndsmøter 13. januar, 20. januar, 9. februar og 11. februar 1998. Rikslønnsnemnda har tatt stilling til partenes påstander slik de ble fremsatt under hovedforhandlingen med senere presiseringer.

Etter at saken har vært drøftet i nevnte møter, avsa Rikslønnsnemnda 11. februar 1998 denne

KJENNELSE

1. SAKSGANGEN FREM TIL BEHANDLING I RIKSLØNNSNEMNDA

Twisten mellom Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS) og Norges Rederiforbund (NR) er oppstått i forbindelse med tariffrevisjonen 1997. Forhandlingene mellom partene ble brutt uten resultat. Etter at OFS varslet plassoppsigelse for 800 av sine medlemmer 10. juli 1997, nedla Riksmeklingsmannen forbud mot arbeidsstans og innkalte partene til tvungen mekling. Ved meklingsfristens utløp, 23. august 1997 kl 2400, hadde partene ikke kommet til enighet. OFS tok da ut 343 av sine medlemmer i streik, fordelt på fem flyterigger. Streiken ble utvidet den 10. september 1997 ved at ytterligere 113 medlemmer på tre nye flyterigger ble tatt ut i streik.

Partene møttes hos Riksmeklingsmannen 22. september 1997 uten at de kom til enighet. Den 24. september 1997 varslet NR lockout for til sammen 270 medlemmer i OFS, med virkning fra 8. oktober 1997 klokken 2400.

Kommunal- og arbeidsministeren innkalte partene i tvisten til et møte i departementet den 2. oktober 1997. I møtet redegjorde partene for konflikten og årsakene til at de ikke kunne enes om et forhandlingsresultat. Partene sto på dette tidspunktet langt fra hverandre i synet på, og årsakene til konflikten. Det ble heller ikke vist noen vilje til videre forhandlinger hos noen av partene, og det fremsto derfor klart at det ikke var grunnlag for å gjenoppta meklingen.

Ved lov om lønnsnemnd av 28. november 1997 nr 89 ble det bestemt at arbeidstvisten skulle avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Loven har denne ordlyd:

§ 1

Twisten mellom Norges Rederiforbund og Oljearbeidernes fellessammenslutning i forbindelse med tariffrevisjonen 1997, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvisten.

Reglene i lov av 19. desember 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 3

Denne lov trer i kraft straks.

2. RIKSMEKLINGSMANNENS OPPLEGG PÅ DETTE TARIFFOMRÅDET

Rikslønnsnemnda finner det hensiktsmessig å gjengi den skisse med vedlegg som Riksmeklingsmannen la frem og som ble akseptert av de øvrige organisasjonene på dette tariffområdet.

1) Riksmeklingsmannens skisse

til endringer pr. 1. juli 1997 i tariffavtalen med OFS for norsk sokkel:

1. Det gis et generelt tillegg pr. 1. juli 1997 på kr. 8.900,- pr. år, tilsvarende kr. 740,- pr. måned på alle satser i lønnstabellene.

2. Nattillegget økes med kr. 2,-.

3. Individuelt avlønnede i lønnsgruppene 0, 1 og 2:

De månedlige minstelønnsatsene økes med kr. 4.000,-, hvorav kr. 3.000,- gjøres gjeldende fra 1. juli 1997, og resten fra 1. juni 1998.

De individuelt avlønnede skal være sikret et tillegg på 3,3 % senest fra 1. juli 1997.

4. Med henvisning til protokoll av 21. juni 1996 gjøres følgende punkter i oljeproduksjonsavtalen også gjeldende for øvrige innretninger:

3.3 Oppholdsperiode (ventetid)

3.5 Arbeidsperiode (svingskift)

9.2 Kortere kurs

Endringen gjennomføres fra 1. juni 1998. Endringene skal ikke medtas i forbindelse med den økonomiske rammen ved tariffoppgjøret i 1998.

5. Utvalg for vurdering av stillingskategorier og stillingsplassering

Dette utvalg skal vurdere endringer i stillingskategorier og stillingsplassering for å fjerne de uklarheter som har skapt eller synes å kunne skape uenigheter mellom partene. Utvalget skal bestå av to representanter fra hver av DSO, NOPEF og OFS, og tre representanter fra NR. Det er målsettingen at partene innen 1. mars 1998 har avklart hvilke endringer man foreslår for forhandlingsutvalgene i forbindelse med oppgjøret i 1998. Med henvisning til protokoll av 96 skal innplassering av kranførerstilling med tilleggfunksjoner gjennomgås.

6. Endring av lønnsgrupper:

- Elektriker: Til lønnsgruppe 3
- Sikkerhetsleder (flotell): Til lønnsgruppe 3
- Bore- og vedlikeholdsoperatør: Til lønnsgruppe 6
- Forpleiningsassistent rykker opp etter samme regel som riggassistent (etter 4 år)

7. Forlenget tid om bord for individuelt avlønnede

I pkt. 4.1,5. Avsnitt tilføyes følgende tekst etter ordene «ordinær timelønn»:

og overtidstillegg etter satsene i punkt 5.1.....

8. Tilleggspensjonsordningen (60 til 67 år)

Sjømannspensjonsutvalget oppnevnt av Sosialdepartementet skal vurdere om den offentlige sjømannspensjonsordning under Pensjonstrygden for sjømenn skal fortsette som før, om den skal fondsbaseres eller om den skal omdannes til en privat AFP-lignende ordning. Utvalget skal avgi innstilling 1. oktober 1998.

NR vil støtte en eventuell henvendelse til departementet om at OFS, som ikke er representert i utvalget, også skal få delta i dette arbeid. Alternativt vil NR holde løpende kontakt med OFS og rapportere utvalgsarbeidet frem til innstilling foreligger, og be om uttalelse før drøftelser skal skje i utvalget. NR vil i utvalget gå inn for en privat ordning, opparbeidet i Pensjonstrygden.

2) **Vedlegget**

Regler for innplassering i hyreskala - lønnstrinn

På bakgrunn av de endringer som ble gjennomført med hensyn til lønnsansiennitet ved oppgjøret 1. juli 1996 innføres følgende skala for førstegangns nyansatte etter 30. juni 1997:

Tariffens bestemmelse 4.1.2 andre og tredje setning praktiseres slik at bestemmelsene til sammen ikke godskrives med mer enn 3 år.

Samlet praksis	Innplasseres i lønnstrinn
Under 1 1/2 år	0
3 år	1
4 1/2 år	2
Over 4 1/2 år	3

I perioden 1/7 1997 - 1/7 2002 praktiseres tariffens bestemmelse 4.1.2 første setning slik at ved overgang fra en bedrift til en annen innen avtaleområdet, eller til en bedrift innenfor avtaleområdet fra en bedrift innenfor OLF-området, beholdes samme ansiennitet.

Ansatte som overføres fra OLF-området, innplasseres som følger:

Operatør/ catering	Bore-/ catering bedrifter	Innplassere s i lønnstrinn:
8	4	5
7	3	4
6	2	3
5	1	2
4	0	1
3		0
2		
1		
0		

Etter innplassering i lønsmatrisen i henhold til ovenstående tabeller, rykker den ansatte opp ett trinn for hvert tjenesteår etter nedenstående regler.

Regler for godskrivelse av lønnsansiennitet:

- a) Ved stillingsopprykk (opprykk til høyere stillingsgruppe), går man opp til tilsvarende lønnstrinn i den høyere lønnsgruppen.
- b) Ansiennitetsopprykk gis pr. 1. januar etter følgende regler:
 1. Arbeidstakere som ansettes i tiden 1. januar til 30. juni vil få ansiennitetsopprykk 1. januar det påfølgende år
 2. Arbeidstakere som ansettes i tiden 1. juli til 31. desember vil få ansiennitetsopprykk fra andre gang man passerer årsskiftet
- c) Overgangsregler inntil alle er innplassert etter ovennevnte regler:
 1. Alle som skal ha ansiennitetsopprykk i perioden 1. juli til 31. desember 1997 får dette pr. 1. juli 1997.
 2. Alle som skal ha ansiennitetsopprykk i perioden 1. januar til 30. juni 1998 får dette pr. 1. januar 1998.
 3. Alle som skal ha ansiennitetsopprykk i perioden 1. juli til 31. desember 1998 får dette først 1. januar 1999.

3. PARTENES PÅSTANDER

3.1 Oljearbeidernes Fellessammenslutning

Overenskomsten for flyttbare innretninger på norsk kontinentalsokkel mellom NR på den ene siden og OFS på den annen side for tiden frem til 30. juni 1998 fastsettes med følgende endringer¹:

1) Endring av avtalens punkt 2.3 - pensjonsvilkår

OFS krever en pensjonsordning der arbeidstakerne er sikret en pensjon med følgende beløp:

<i>Etter 10 års opptjeningsstid</i>	<i>60 % av siste årslønn</i>
<i>Etter 20 års opptjeningsstid</i>	<i>65 % av siste årslønn</i>
<i>Etter 30 års opptjeningsstid</i>	<i>70 % av siste årslønn</i>

Arbeidstakeren skal som tidligere ha krav på pensjon ved fylte 60 år i henhold til kriteriene for sjømannspensjon.

2) Endringer av avtalens punkt 3.4 - arbeidssyklus

Av driftsmessige årsaker kan det være nødvendig å endre arbeidssykluser eller å overføre personell fra en arbeidsplass eller en innretning, til en annen. I slike situasjoner vil valg av hvilke ansatte som skal overføres, samt bestemmelsesstedet, bli avgjort av arbeidsgiveren.

Ingen er tjent med unødvendig bytte av arbeidsplan/innretning, men krav til bemanning og ønsker fra de ansatte kan gjøre dette nødvendig.

Når det er mulig vil det bli tatt hensyn til den enkeltes ønske, hensyn tatt til hele gruppen eller grupper av ansatte.

Ved endring av arbeidsplan etter den enkeltes ønske, kompenseres ikke for tapte fridager.

Ved pålagt endring av arbeidsplan kompenseres med 12 timer samlet timelønn pr. tapt fridag i tillegg til løpende lønn.

Ved arbeidsplanendringer forårsaket av stillingsendringer gjelder reglene i forrige avsnitt tilsvarende.

¹ Ny tekst i kursiv

3) Endringer av avtalens punkt 9.2 - kortere kurs

Ved pålagte kurs av kortere varighet enn 24 dager avholdt på land i vedkommendes oppholdsperiode opprettholder den ansatte sin løpende lønn (eksklusivt variable tillegg).

Nevnte kurs i den ansattes friperiode godtgjøres med samlet timelønn + 65% for 8 timer pr. kursdag. Dersom nevnte kurs finner sted i den ansattes fritid på sokkelen, godtgjøres medgått tid med samlet timelønn + 65 %, jfr. 5.1.

4) Riksmeklingsmannens skisse

NR har tilbudt OFS Riksmeklingsmannens skisse med vedlegg.

OFS er ikke enig i skissens punkt 8 om pensjoner, og punkt 4 om kortere kurs. Videre ønsker ikke OFS vedlegget.

5) Virkningstidspunktet

Prinsipalt: Endringene gjøres gjeldende fra 1. juli 1997 for alle OFS medlemmer.

Subsidiært: Endringene gjøres gjeldende fra 1. juli 1997 for alle som ikke var omfattet av varslert om plassfratredelse. For de øvrige gjøres endringene gjeldende fra 3. oktober 1997, da arbeidet etter streiken ble gjenopptatt.

3.2 *Norges Rederiforbund*

1) Prinsipalt

1. Endringene i avtalen mellom NR og OFS for arbeidstakere som arbeider på flyttbare innretninger på norsk kontinentalsokkel, skal være identiske med de endringer som fremgår av avtalen mellom NR og Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund (NOPEF) datert 27. juni 1997 med vedlegg.
2. Det generelle tillegg, endringen i nattillegget samt endringene i lønnsgruppeplassering gjøres gjeldende fra det tidspunkt arbeidet ble gjenopptatt etter streiken.

Det generelle tillegg, endringen i nattillegget samt endringene i lønnsgruppeplassering gjøres ikke gjeldende for arbeidstakere som har sluttet i bedriften i tiden før Rikslønnsnemndas kjennelse foreligger.

Det foretas ikke omregning og etterbetaling av overtid, kursgodtgjørelse, overenskomstmessige endringer m.v. for arbeid utført i tiden før kjennelsen foreligger.

2) Subsidiært

1. Endringene i avtalen mellom NR og OFS for arbeidstakere som arbeider på flyttbare innretninger på norsk kontinentalsokkel, skal være identiske med de endringer som fremgår av avtalen mellom NR og NOPEF datert 27. juni 1997 unntatt pkt. 6; "Endring av lønnsgrupper" og vedlegget; "Regler om innplassering i hyreskala - lønnstrinn"
2. Det generelle tillegget og endringen i nattillegget gjøres gjeldende fra det tidspunkt arbeidet ble gjenopptatt etter streiken.

Det generelle tillegget og endringen i nattillegget gjøres ikke gjeldende for arbeidstakere som har sluttet i bedriften i tiden før Rikslønnsnemndas kjennelse foreligger.

Det foretas ikke omregning og etterbetaling av overtid, kursgodtgjørelse, overenskomstmessige endringer m.v. for arbeid utført i tiden før kjennelsen foreligger.

4. PARTENES ANFØRSLER

Anførslene i det følgende bygger på partenes egne fremstillinger.

4.1 *Oljearbeidernes Fellessammenslutning*

har i hovedsak gjort gjeldende:

4.1.1 Innledning

1) Tvistens parter

OFS og NR inngikk tariffavtale sist i august 1996 med varighet av 2 år.

Partene møttes til forhandlinger i juni måned som ble resultatløse.

Den 22. og 23. august 1997 ble det gjennomført obligatorisk mekling som heller ikke førte frem, og konflikten ble en realitet lørdag 23. august kl. 2400. De som i første omgang ble tatt ut i streik var 343 OFS-medlemmer fordelt på fem rigger.

OFS varslet opptrapping 26. august 1997. Den 10. september 1997 kl. 2400 ble ytterligere tre rigger, med tilsammen 113 OFS-medlemmer, tatt ut i streik.

Etter at konflikten hadde pågått i en måned ble partene innkalt av Riksmeklingsmannen til ny mekling. Meklingen ble resultatløs, til tross for at OFS fremla forslag til en skisse som skulle løse opp i den foreliggende uenighet.

Som følge av manglende resultat ved annen mekling varslet NR den 24. september 1997 lockout mot 270 OFS-medlemmer fordelt på 13 rigger, med virkning fra 8. oktober 1997.

2) Lovforslag om tvungen lønnsnemnd

Kommunal- og arbeidsminister Kjell Opseth innkalte etter den varslede lockout, partene til drøfting av saken den 2. oktober 1997. I møtet oppfordret statsråden OFS og NR på det sterkeste om å komme til enighet.

Dagen etter, den 3. oktober 1997 ble det av Kongen i statsråd vedtatt at konflikten skulle løses ved bruk av tvungen lønnsnemnd. Denne avgjørelsen ble meddelt partene samme dag, og OFS ble samtidig oppfordret til å gjenoppta arbeidet. OFS tok oppfordringen til følge og avblåste konflikten samme dag.

Forslag til lov om tvungen lønnsnemndsbehandling av tvisten mellom OFS og NR ble utarbeidet av Kommunal- og arbeidsdepartementet og godkjent i statsråd 3. oktober 1997, for så å bli oversendt Stortinget som tok lovforslaget til følge den 28. november 1997.

4.1.2 Rikslønnsnemndas kompetanse og formål

Rikslønnsnemndas kompetanse fremgår av lov av 19. desember 1952 nr 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister. I henhold til loven er Rikslønnsnemnda gitt myndighet til å fastsette ny tariffavtale mellom partene.

Denne myndigheten til å fastsette tariffavtaler uten enighet mellom partene har vært brukt i betydelig omfang i praksis. Tvungen lønnsnemnd har vært satt i verk 29 ganger siden 1980.

Myndighetene har anvendt tvungen lønnsnemnd overfor OFS 8 ganger tidligere. Begrunnelsen i lovforslaget, som er anført til støtte for bruk av tvungen lønnsnemnd, er tilsvarende som tidligere.

Norges troverdighet som oljenasjon ble også denne gang brukt som hovedargument, til tross for at konflikten ikke rammet olje- og gassproduksjonen nevneverdig. OFS konstaterer derfor at det må være selve arbeidskampen myndighetene egentlig føler truende.

Et annet argument var at den varslede lockout ville medført en sikkerhetsrisiko på grunn av manglende sikkerhetsbemanningsavtaler. Det synes noe merkelig at slike mangler nå brukes mot OFS når Oljedirektoratet overfor OFS har argumentert med det motsatte.

OFS har gjentatte ganger hevdet at norske myndigheter bryter internasjonale konvensjoner ved sin bruk av tvungen lønnsnemnd. De forhold myndighetene anfører til støtte for bruken av tvungen lønnsnemnd behandling, kan etter OFS' mening, ikke legitimere bruken av et slikt virkemiddel. FN-organet International Labour Organisation (ILO) har gjentatte ganger sagt seg enig i OFS' syn på den praksis myndighetene utøver på dette felt. ILO har syv ganger påpekt at det har vært konvensjonsstridig av Norge å ta i bruk tvungen lønnsnemnd. I tre av de sakene der ILO har refset norske myndigheter, har dette vært etter klage fra OFS.

I forarbeidene til lov av 28. november 1997 (Ot.prp. nr. 86 1996-97), uttaler departementet at selv om Norges bruk av tvungen lønnsnemnd skulle være i strid med internasjonale konvensjoner, så er dette likevel ikke til hinder for at myndighetene på denne måten griper inn og avgjør arbeidskonflikten. Etter OFS' mening er det oppsiktsvekkende at myndighetene så klart gir uttrykk for at de ikke akter å overholde konvensjoner som er tiltrådt av Norge.

De rettigheter som følger av internasjonale konvensjoner om organisasjonsfrihet, med tilhørende streikerett og forhandlingsrett, er på denne måten fratatt OFS.

Lønnsforhandlinger mellom partene i arbeidslivet er en del av vårt demokratiske system. Arbeidskamp er en naturlig følge av partenes frie forhandlingsrett. En stadig bruk av tvungen lønnsnemnd undergraver denne retten fullstendig.

OFS har reist sak mot myndighetene om deres bruk av tvungen lønnsnemnd. Høyesterett avsa 10. april 1997 dom i saken med den slutning at bruken av tvungen lønnsnemnd ikke var ulovlig. Saken er klaget inn for Den europeiske Menneskerettighetskommisjon.

OFS mener det er åpenbart at NR spekulerer i myndighetenes hyppige inngripen i arbeidskonflikter. NR synes å være fornøyd med den praksis myndighetene har innført på dette området, og har heller aldri beklaget seg over den.

Rikslønnsnemnda er forhåpentligvis bevisst den store grad av integritet som kreves av et organ som er tildelt så vidtgående kompetanse.

4.1.3 OFS' hovedkrav ved tariffrevisjonen 1997

1) Endringer av pensjonsvilkår ved mellomoppgjøret

Denne problemstillingen har flere ganger vært fremme i forhandlinger mellom partene. Det ble også nedsatt utvalg både i 1995 og 1996 som skulle se på arbeidstakernes

pensjonsforhold. Utvalgsarbeidet ble resultatløst, og i protokoll av 21.06.1996, avtalte partene at denne problemstillingen kunne tas opp ved et mellomoppgjør.

Grunnen til at man i det hele tatt tok med punktet om pensjonsspørsmål i protokollen fra 1996 var at arbeidstakerorganisasjonene ville sikre seg mot å bli møtt med den innsigelse at dette ikke var tema i et mellomoppgjør.

2) Endring av avtalens punkt 3.4 - arbeidssyklus

Nåværende ordning gir ingen kompensasjon for tapte fridager som følge av ny rotasjon. En får således ingen kompensasjon for den ulempe det er å bytte rotasjon. OFS kan ikke se grunnen til at arbeidstakerne på de flyttbare installasjonene ikke skal få den samme ulempegodtgjørelse som arbeidstakerne på de faste installasjonene.

Endringen medfører at punkt 3.4 blir identisk med de tilsvarende bestemmelsene i OLF-avtalen.

3) Endringer av avtalens punkt 9.2 - kortere kurs

OFS kan ikke akseptere NRs tilbud om at den del av avtalepunktet som tidligere kun gjaldt for produserende flyttbare innretninger, nå skal gjøres gjeldende for alle flyttbare innretninger, og at en dermed har gjennomført harmonisering på dette punkt.

Det har alltid vært klart mellom partene at harmoniseringen skulle skje opp mot OLF-avtalen.

OFS ønsker å beholde første avsnitt i bestemmelsen, ettersom denne passer bedre for de flyttbare innretningene. Når andre avsnitt er endret vil dette være identisk med OLF-avtalen.

4) Riksmeklingsmannens skisse

Etttersom NR ønsket å ta opp endring av ansiennitetsinnplassering i mellomoppgjøret aksepterte OFS å være med i et komitéarbeid under forhandlingene om dette. Arbeidet ble resultatløst da OFS krevde at NR skulle forholde seg til de protokoller som forelå fra 1995 og 1996.

Med de endringer som NR ønsker går man fullstendig bort fra det som ble avtalt for 2 år siden. Konsekvensen blir ikke en skala på 5 år, som var hovedpoenget, men en skala på 8 år. Nyansatte får ikke med seg sin ansiennitet og stiller likt med nyansatte uten ansiennitet. Partene var i 1995 og 1996 innforstått med at overgangen til de nye reglene ville medføre skjevheter.

Det anføres at en tilsvarende ny skala ble gjennomført uten problemer på OLF-området for noen år tilbake. Det kan derfor synes merkelig at det skal oppstå så mange problemer med overgangen nå. Problemene skyldes imidlertid ene og alene at NRs medlemmer ikke har forholdt seg til protokollene fra 1995 og 1996.

Arbeidstakerne har ikke blitt flyttet opp i de grupper som var forutsatt, noe som har resultert i de omtalte uenigheter. OFS mener at de urimeligheter som NR er opptatt av ikke vil bli mindre ved den foreslåtte endring, heller det motsatte.

OFS har grunn til å tro at det er oppsvinget i bransjen, noe som vil medføre en rekke nyansettelser, som er bakgrunnen for den endring som ønskes allerede 2 år etter at dette var avtalt mellom partene.

5) Virkningstidspunktet

Det er ingen ens praksis i Rikslønnsnemnda når det gjelder virkningstidspunktet for når en eventuell endring i avtalen skal gjøres gjeldende. I denne vurderingen må Rikslønnsnemnda ta individuelle forhold i betraktning.

På det avtaleområde denne tvisten omhandler, finnes det en tilsvarende arbeidstakerorganisasjon, NOPEF, som har fått gjennomført endringene i sin avtale fra 1. juli 1997. Likhetsbetraktninger tilsier da at det samme må gjøres gjeldende for OFS' medlemmer.

NR, som er veldig opptatt av å inngå like avtaler med de forskjellige organisasjonene, burde ta konsekvensen av dette og akseptere at OFS krever etterbetaling fra det samme tidspunktet som de øvrige organisasjoner fikk for sine endringer.

Avtalens utløpsdato/revisjonsdato er avtalt på forhånd mellom partene. Revisjonsdato er 1. juli 1997, og ikke 3. oktober 1997. Det anføres at OFS ikke alene har hatt herredømme over den manglende enighet mellom partene, som førte til at man ikke kom i mål innen fristen.

NRs påstand om at endringer skal gis virkning fra Rikslønnsnemndas kjennelse foreligger, er svært urimelig. På grunn av ny Regjering og Storting, samt deres prioritering av denne saken, har det gått 3 måneder fra OFS gjenopptok sitt arbeide til Rikslønnsnemnda startet behandlingen av tvisten. Det er svært urimelig om dette skal ramme OFS ytterligere enn det allerede har, og kan umulig være riktig.

6) Kostnadsberegning fra NR

Det er ikke korrekt som NR hevder at OFS har akseptert denne beregning. OFS har ikke foretatt egne beregninger og har således ingen andre tall å forholde seg til.

Det anføres at de tall som ligger til grunn for beregningen er hypotetiske. Det er på mange områder svært vanskelig å beregne hva endringene vil føre til hva angår kostnader for arbeidsgiverne. Det er blant annet nærliggende å tro at endringer i oppholdsperiode, arbeidsplaner, rotasjon etc. vil avta når arbeidsgiveren ser at de er nødt til å gi arbeidstakerne høyere kompensasjon for slike endringer.

OFS mener at ved bedre planlegging er det ikke et stort problem å få ned den uregelmessige arbeidstiden, og det vil derfor heller ikke medføre økte kostnader. OFS' poeng er nettopp ønsket om en mer regelmessig arbeidsordning.

7) NRs etterlysning av fleksible tilpasninger til OLF-avtalen

Under forhandlingene mellom partene etterlyste OFS forslag til fleksible ordninger som en følge av de forskjeller som rent faktisk foreligger mellom faste og flyttbare installasjoner. OFS sa seg klart villig til å forhandle om slike fleksible løsninger.

8) Avtaler allerede inngått med NOPEF/DSO

Det anføres at partene i arbeidslivet fritt kan avtale det de ønsker. NR er ikke bundet av avtaler med andre organisasjoner, og kan dermed avtale hva de ønsker med OFS. Medfører dette et uheldig resultat i forhold til øvrige organisasjoners avtaler, må disse korrigeres i ettertid.

OFS har vanskelig for å tro at NR kan mene at en arbeidstakerorganisasjon teoretisk sett kan inngå en, for dem, svært gunstig avtale med en «snill» organisasjon, med den følge at andre seriøse arbeidstakerorganisasjoner skal være bundet av dette. Dette vil føre til uholdbare situasjoner og kan umulig være riktig i forhold til de reglene som gjelder på dette området. OFS vil for øvrig anføre at NR ikke tidligere har følt seg bundet av ovennevnte prinsipp, da de senest i 1996-oppgjøret inngikk en gunstigere avtale med NOPEF enn med OFS.

4.2 Norges Rederiforbund

har i hovedsak gjort gjeldende:

4.2.1 Organisasjoner og avtaler innen området

Den aktuelle avtalen mellom NR og OFS gjelder etter sin virkeområdebestemmelse for arbeidstakere som arbeider på flyttbare innretninger på norsk kontinentalsokkel. De fleste flyttbare innretningene på norsk sokkel i dag er borerigger av halvt nedsenkbar eller oppjekkbar type, men det er også losjiinnretninger og produksjonsinnretninger av tilsvarende plattformtype samt et lagertankskip.

Arbeidsgiverne er de entreprenør- selskapene som står for driften av innretningene, normalt innretningens eierselskap eller et driftsselskap som inngår i et konsern sammen med eierselskapet. Hertil kommer for de fleste innretningene et separat forpleiningsselskap for forpleiningssmannskapene, idet denne virksomheten som regel er satt ut. Arbeidsgiverne er organisert i NR.

NR har fire tariffavtaler for dette området:

- **Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund (NOPEF)** tilsluttet **LO**. Avtalen omfatter alle stillinger om bord. Ca 40 % av de ansatte er medlemmer av NOPEF.
- **Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS)**, tilsluttet **YS**. Avtalen omfatter alle stillinger om bord. Ca 25 % av de ansatte er medlemmer av OFS.
- **De Samarbeidende Organisasjoner (DSO)** bestående av Det norske maskinistforbund (DNMF) og Norsk Sjøoffisersforbund (NSF), hvorav førstnevnte er tilsluttet **YS**. Avtalen omfatter overordnede stillinger om bord unntatt plattformsjef. Ca 5-10 % av de ansatte er medlemmer av DNMF eller NSF innen disse stillingskategorier.
- **Norsk Sjøoffisersforbund (NSF)**. Avtalen er en egen avtale for plattformsjefer. Et par prosent av de ansatte er plattformsjefer som er medlemmer av NSF.
- Hertil kommer ca 25 % uorganiserte som følger en av de forannevnte tariffavtaler etter avtale med arbeidsgiveren.

Alle avtalene løper ut 30. juni. Nåværende avtaler løper fra 1. juli 1996 til 30. juni 1998. Inntil årets oppgjør var alle tariffavtalene identiske, unntatt avtalen for plattformsjefen med NSF, som ikke er like omfattende som de andre avtalene.

4.2.2 Forhandlingene om 2-års regulering 1997

1) Forhandlingstema

Hovedregelen om 2-års oppgjør står i reguleringsbestemmelsen i tariffavtalens punkt 21.

Bestemmelsen lyder slik:

Før utløpet av 1. avtaleår skal det opptas forhandlinger mellom ASO og OFS om eventuelle lønnsreguleringer for 2. avtaleår. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår.

I punkt 3 i protokollen fra tariffoppgjøret i 1996 tok alle forbundene forbehold om også å kunne reise andre krav i mellomoppgjøret. Punktet heter "Avtalen for andre flyttbare innretninger" (her sitert fra protokollen til OFS), og lyder som følger:

Avtalen under punkt 2 (avtalen for flyttbare produksjonsinnretninger) aksepteres med følgende unntak:

Reglene for ventetid og svingskift opprettholdes som i gjeldende avtale for flyttbare innretninger. Avtalen baseres fortsatt på at de ansatte er omfattet av reglene om sjømannsfradrag.

OFS tar forbehold om å reise krav om at reglene for ventetid og svingskift, samt kravene om kurs og skiftbytte, blir innført i forbindelse med mellomoppgjøret.

OFS hevder at de kan kreve vesentlige endringer i pensjonssystemet med hjemmel i punkt 20 i protokollen fra tariffoppgjøret 1996. Punktet heter "Pensjon" og lyder:

Det nedsettes et hurtigarbeidende utvalg til å utrede alternative pensjonsløsninger. Utvalget skal bl.a. utrede overgang til kollektiv privat pensjonsordning.

Organisasjonenes krav skal inngå som en del av utvalgsarbeidet. Utvalgsarbeidet skal være avsluttet innen utgangen av september 1996.

Spørsmål vedrørende pensjonsordninger kan tas i mellomoppgjøret.

Utvalget ble nedsatt, men kom ikke i virksomhet på grunn av at det på Stortingets initiativ ble nedsatt et utvalg til å se på Sjømannspensjonens fremtid (jfr. protokoll om dette med de andre fagforbundene i årets oppgjør). Etter dette, mener NR at det bare er spørsmål i forbindelse med slike forhold, dvs. forhold i forbindelse med utvalget, dets oppgaver og hva slags pensjonsordninger man skal utrede, det er tatt forbehold om å drøfte. Protokollen med de andre organisasjonene ligger innenfor dette. Det har aldri vært meningen, og ville dessuten vært helt urimelig, at man skulle kunne innføre et helt nytt pensjonsopplegg uten komitéarbeid eller tilsvarende forarbeid i forbindelse med 2-års oppgjøret.

De ovenfor anførte bestemmelser og forbehold vedrørende 2-års regulering var identiske for alle fire tariffavtaler, forbeholdene dog ikke for plattformsefer i NSF.

I tillegg til det ovennevnte, står partene selvfølgelig alltid fritt til å drøfte og foreta endringer i andre deler av tariffavtalen, såfremt det er enighet om dette. Endringer kan således også skje i forbindelse med et 2-års oppgjør, hvilket var tilfelle for bestemmelsene om stillingsopprykk og om et nytt ansiennitetsopplegg for nyansatte i avtalene for NOPEF, DSO og NSF.

At begge parter aksepterte både stillingsopprykk og nytt ansiennitetsopplegg, skyldtes at man så de to forhold i sammenheng. Begge parter ønsket sterkt å forhandle om det ene, og aksepterte derfor også det andre.

2) Avtalene med NOPEF og DSO

Natt til fredag 27. juni 1997 ca kl. 0400 kom det til enighet om et anbefalt forslag mellom NR på den ene siden og respektive NOPEF og DSO på den annen. Som nevnt var de to avtalene identiske bortsett fra et par bestemmelser som gjaldt stillinger hos NOPEF som DSO' avtale ikke omfatter.

Partene ble enige om at organisasjonene skulle kunne sende forslagene til uravstemning på tross av tariffavtalenes bestemmelser om at 2-års regulering skal vedtas av styrene i organisasjonene.

Et par timer før man kom til enighet, hadde OFS meddelt at de brøt forhandlingene.

Den 2. juli 1997 undertegnet NR og NSF et anbefalt forslag for plattformsjefer, og hvor alle de aktuelle bestemmelsene var identiske med de som var foreslått for NOPEF og DSO.

3) Avstemning og vedtakelse

Svarfristen for oppgjøret var satt til 1. august 1997. Ved svarfristens utløp meddelte NOPEF at det var 86 % ja - stemmer av de som hadde stemt over forslaget. Tilsvarende hos DSO var 81 %. NSF's forslag for plattformsjefer ble vedtatt i NSF's styre. Da også NRs styre hadde godkjent alle forslagene, var 2-års reguleringen avsluttet for disse organisasjonenes vedkommende.

4.2.3 Utviklingen i forhandlingen med OFS

1) Bruddet

Som nevnt ovenfor brøt OFS forhandlingene med NR et par timer før NR la frem det forslaget NR senere ble enige med NOPEF og DSO om. OFS hadde ved bruddet ikke akseptert noen kompromisser i forhold til sine krav, men sto fast på det hele. Den 9. juli sa OFS opp tariffavtalen og meddelte plassoppsigelse. Riksmeklingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans og innkalte partene til mekling. Plassene var sagt opp med virkning fra lørdag 23. august 1997 kl. 2400. Meklingen fant sted fredag 22. og lørdag 23. august 1997.

2) OFS' krav ved meklingen

OFS fremla i prinsippet de samme kravene ved meklingsstart som ved forhandlingsstart. OFS aksepterte imidlertid følgende punkter fra protokollene med de to andre forbundene:

1. Generelt tillegg
2. Nattillegget
3. Individuelt avlønnede i lønnsgruppene 0, 1 og 2
5. Utvalg for vurdering av stillingskategorier og stillingsplassering
6. Endring av lønnsgrupper
7. Forlenget tid om bord for individuelt avlønnede

I løpet av meklingen aksepterte imidlertid OFS hele protokollen som var vedtatt av de andre forbundene, unntatt vedlegget med reviderte ansiennitets- og opprykksregler. Som nevnt ovenfor henger dette vedlegget nøye sammen med enigheten om justering av stillingsinnplasseringer, slik at det ikke var mulig å akseptere den ene delen og avvise den andre.

3) Ansiennitetsreglene før og etter 2-årsoppgjøret 1997

Ved oppgjørene i 1995 og 1996 ble det foretatt vesentlige endringer i lønnskala og ansiennitetsregler. I korte trekk var disse endringene:

- a. I 1995 gikk man over fra en lønnskala med 5 ansiennitetstrinn opp til 10 år, til en skala med 5 ansiennitetstrinn, med opprykk hvert år. Uenighet om forståelsen av overgangsreglene for innplassering i den nye skalaen har medført flere uenighetsprotokoller lokalt. Det har også vært avholdt flere forhandlingsmøter sentralt om disse protokollene, uten at partene er kommet til enighet.

Fra NR' side er det blitt presisert at organisasjonenes standpunkt i en del tilfeller vil føre til store urimeligheter mellom enkeltpersoner, ved at en person med lav ansiennitet ville kunne gå forbi en med lenger ansiennitet, f.eks. ved bytte av arbeidsgiver. En slik situasjon vil ikke kunne oppstå med vår fortolkning av overgangsreglene.

- b. I 1996 innførte man følgende nye regler for godskriving av ansiennitet:
 - Godskriving av ytterligere inntil to års tjeneste fra skip for ansatte i sertifisert stilling hvor sertifikat kan oppnås ved tjeneste på skip, (tidligere inntil 1 år)
 - Godskriving av all ansiennitet fra faste installasjoner (tidligere inntil 2 år)
 - Inntil tre års ansiennitet for «annen relevant praksis».

- c. I oppgjøret med NOPEF og DSO i 1997 ble reglene fra 1996 modifisert (jfr. bilag til forhandlingsprotokollen fra 1997), da partene erkjente at reglene fra 1996 ga urimelige utslag i forholdet mellom ansatte med tidligere ansiennitet i næringen og nyansatte.
- d. Reglene for medregning av ansiennitet ved overgang mellom selskaper ble også presisert i 1997-oppgjøret. Gjennom denne presiseringen fjernet man en urimelig forskjellsbehandling av personer med samme ansiennitet. Presiseringen gjorde at en ansatt som byttet selskap ikke kunne komme høyere på ansiennitetsstigen enn hva vedkommende hadde vært hos den siste arbeidsgiveren. Også på dette punkt hadde det vært uenighet mellom partene om fortolkningen av overgangsreglene.

Ingen av fagforeningene har tatt noen av uenighetsprotokollene til Arbeidsretten for avgjørelse, hvilket ellers er normal prosedyre når slike uenigheter oppstår. OFS har istedet valgt å streike på denne uenigheten, mens de andre organisasjonene har søkt et kompromiss gjennom forhandlinger.

Endringene i stillingsinnplassering (punkt 6 i protokollen fra 1997) og endringene i ansiennitetsreglene (vedlegget til protokollen fra 1997) er endringer som det i henhold til tariffavtalens reguleringsbestemmelse ikke kan forhandles om i et mellomoppgjør hvis ikke partene er enige om det.

Etter forslag fra NOPEF og DSO ble partene enige om å drøfte også disse spørsmålene ved 2-årsoppgjøret i 1997. Stillingsopprykkene var viktige for fagforeningene, mens NR var interessert i endringer i reglene for ansiennitetsgodskriving og en presisering av reglene for innplassering i det nye lønssystemet, med det resultat som er beskrevet i avsnittet om protokollene fra 1997-oppgjøret.

4) Situasjonen ved meklingsbruddet

NRs representanter var, naturlig nok, bundet av det de hadde avtalt med de andre organisasjonene, og hvor det var blitt et overveldende flertall for å godta oppjøret. Den økonomiske beregningen av oppjøret sammenlignet med andre fag, gjorde det også umulig å strekke seg lenger. En bedre avtale med OFS, som hadde forlatt forhandlingene før det endelige protokollutkastet ble fremlagt, ville ha blitt oppfattet som meget uredelig fra NRs side selv om disse organisasjonene ikke hadde tatt noe forbehold om at det ikke skulle gis noe mer til OFS. Nettopp det faktum at de ikke hadde tatt noe slikt forbehold, som eller er meget vanlig i forhandlinger hvor flere organisasjoner er med, viser at disse organisasjonene stolte på at NR ville stå fast på den protokollen som var avtalt. NRs forhandlere sto derfor fast på at OFS måtte få den samme avtalen som de øvrige organisasjonene.

Som nevnt ovenfor hadde OFS før meklingsbruddet akseptert en tilsvarende protokoll som den NR hadde med NOPEF, men uten vedlegget om ansiennitet for nyansatte.

Med OFS' fortolking av ansiennitetsbestemmelsene, kunne dette medføre vesentlig bedre ansiennitet for nyansatte enn for allerede ansatte, og vesentlig bedre for nyansatte i OFS enn for nyansatte på de andre organisasjonenes avtaler. OFS påsto, med rette, at ansiennitetsopplegget ikke var et tema for en 2-årsregulering. NRs forhandlere sa seg enig i det, men svarte at heller ikke endring av stillingsplasseringene i så fall var tema ved 2-årsforhandlingene. Dersom OFS frafalt endring av stillingsinnplasseringene ville derfor NR måtte akseptere at disse to bestemmelsene ble stående uendret, noe som ville medføre store forskjeller i avtalene.

Idet OFS ikke aksepterte ansiennitetsvedlegget, men forlangte å få endring av stillingsplasseringene i likhet med hva NOPEF hadde fått, oppnådde meklingsmannen ikke enighet. Resultatet var ca fem ukers streik inntil regjeringen den 3. oktober 1997 besluttet å foreslå tvisten løst ved tvungen lønnsnemnd. Kommunal- og arbeidsministeren anbefalte OFS å gå tilbake til arbeidet og NR å tilbakekalle den varslede lockout.

NR trakk umiddelbart lockoutvarselet tilbake. OFS varslet at de ville fortsette streiken til tross for statsrådets henstilling, men omgjorde senere dette vedtaket.

4.2.4 Kommentarer til OFS' anførsler

1) Endring av pensjonsvilkår ved mellomoppgjøret

I brev fra Sosial- og helsedepartementet av 11. juli 1997 fremgår det at Stortinget den 15. november 1996 fattet beslutning om å be Regjeringen nedsette et utvalg for å foreta en nærmere utredning og fornyet vurdering av sjømannspensjonene både når det gjelder fortsatt offentlig pensjonsordning, en eventuell privat tjenstepensjonsordning eller en eventuell AFP-lignende ordning, m.v. At myndighetene ville behandle pensjonssaken var kjent i god tid. Blant annet inneholdt meklingsmannens møtebok fra innenriksoppgjøret våren 1996 en bestemmelse om at man skulle be Regjeringen nedsette et slikt utvalg.

2) Endringer av avtalens punkt 3.4 om arbeidssyklus

Den nåværende ordning gir overtid for den tid som den ansatte har stått om bord ut over den forholdsmessige tid vedkommende skulle vært om bord i henhold til arbeidstidsbestemmelsene i avtalen. De får dermed overtid for for meget utført arbeid, ekstra fridager tatt i betraktning. OFS' forslag innebærer en meget kostbar "straffeavgift" for arbeidsgiver ved endring av syklusen. Endring av syklus kan være nødvendig av forskjellige grunner som arbeidsgiveren ikke har herredømme over, f.eks. at innretningen skal seile over lange strekninger eller at en person, hvis stilling er pålagt av sjøfartsmyndighetene, blir syk og må erstattes, osv. De permanent plasserte innretningene har langt færre slike forhold idet de alltid befinner seg på samme sted, de har ikke en pålagt bemanning osv. Arbeidsgiverne der kan i langt større grad unngå slike endringer i syklusene.

OLF-bestemmelsen må også betraktes som urettferdig og uheldig idet den kan medføre at av to arbeidstakere kan den som har arbeidet minst få mest kompensasjon, mens den som har arbeidet mest får minst kompensasjon.

3) Endring av punkt 9.2 om kortere kurs

NR mener at OLFs avtale og NRs avtale for flyttbare innretninger på norsk sokkel nå er harmonisert idet de forskjeller som foreligger oppveier hverandre. Det har aldri vært NRs oppfatning at avtalene skal være identiske. Man behøver da ikke å forhandle, og avtalen for de flyttbare innretninger kan bare henvise til avtalen for de faste innretninger. Dette har NR, som selvstendig organisasjon, selvfølgelig aldri ment, og det kan heller ikke aksepteres. På flyttbare innretninger er det dessuten, som anført, andre behov enn på permanent plasserte innretninger.

4) Riksmeklingsmannens skisse

NR vil ikke imøtekomme OFS' krav om endret stillingsinnplassering med mindre OFS samtidig aksepterer vedlegget til Riksmeklingsmannens skisse.

5) Virkningstidspunktet

NRs påstand følger vanlig praksis fra Rikslønnsnemndas kjennelser, med unntak for nattillegget og ny innplassering i lønnskalaen som også tilbys gitt med virkning fra arbeidet ble gjenopptatt.

6) Avtaler inngått med NOPEF/DSO

Formelt har selvfølgelig OFS rett i at NR står fritt i å avtale forskjellige avtaler med forskjellige arbeidstakerorganisasjoner, selv om disse organiserer samme stillinger på samme innretninger. De ulikheter som OFS her legger opp til er imidlertid så vesentlige at situasjonen i praksis vil bli uholdbar.

5. RIKSLØNNSNEMNDAS MERKNADER

5.1 Den økonomiske situasjonen

Medlemmene Rieber-Mohn, Norum og Strøm skal bemerke:

5.1.1 Internasjonal økonomi

Den internasjonale økonomien har i flere år vært preget av til dels sterke variasjoner i nasjonalprodukt og sysselsetting. Hos våre handelspartnere i Europa ble 1996 konjunkturmessig et svakt år. I løpet av 1997 var det tendenser til en oppgang i produksjonen i de store EU-landene og det er mulig at denne moderate oppgangen vil fortsette i 1998. Innstramningen i offentlige budsjetter i flere EU-land for å tilfredsstille Maastricht-kravene har bidratt til en lav etterspørsel og en høy arbeidsledighet. På den annen side har verdiøkningen på dollar i forhold til europeiske valutaer stimulert eksporten fra EU-land til USA, bl.a gjelder dette Tyskland. Utsiktene fremover for våre handelspartnere i Europa er minst like usikker som tidligere på 1990 tallet. Et nytt trekk i det siste er økonomiske problemer i Sør - Øst Asia.

Selv om handelen med disse landene er av mindre direkte betydning for norsk økonomi enn handelen med land i Europa, kan likevel en svekket vekst i asiatiske land få stor betydning for norsk økonomi. Årsaken er at den sterke veksten i disse landene har bidratt til økt etterspørsel etter olje og dermed bidratt til å holde oljeprisen oppe på et relativt høyt nivå.

Med en svekket vekst i disse landene vil oljeetterspørselen avta og dermed kan oljeprisene falle. Økt produksjon og eksport av olje bl.a. fra Irak kan også bidra til å presse oljeprisen nedover. Milde vintre i Europa og USA vil også gi redusert etterspørsel etter olje. Oljeprisen er i skrivende stund svært lav og en kan ikke utelukke at den kan forbli lav for en lengre periode.

Etterspørselen i utenlandsmarkedene svinger relativt mye og prisen på flere av våre viktige eksportprodukter kan svinge sterkt selv innenfor korte tidsperioder.

5.1.2 Norsk økonomi

Den norske økonomien har i det siste vært i sterk fremgang. Nasjonalproduktet har vokst sterkere enn tidligere på 1990 tallet og arbeidsledigheten er blitt kraftig redusert i forhold til ledighetsnivået tidligere i dette tiåret. Det er flere grunner til denne fremgangen. For det første har kostnadsutviklingen og valutakurspolitikken gjort det mulig med økt norsk eksport.

For det andre er det blitt dratt i gang flere store prosjekter på samme tid, så som bygging av ny storflyplass og nytt rikshospital. For det tredje har en relativ lav rente redusert rentebyrdene til norske husholdninger og gitt husholdningene muligheter til å benytte mer av sin inntekt på kjøp av varer og tjenester.

Det er delte meninger om årsakene til at kostnadsveksten i Norge på 1990 tallet har vært moderat i forhold til veksten hos våre handelspartnere.

Noen hevder at årsaken er avtaler på sentralt nivå mellom partene i arbeidslivet, først og fremst mellom LO og NHO, og regjeringen om å dempe lønnsveksten. Disse sentrale avtalene er mer eller mindre blitt brukt som en mal også i inntektsoppgjør hvor LO ikke har vært part. Inntektspolitikken har fått navnet moderasjonslinjen. I disse oppgjørene har en også lagt vekt på å gi mest til de lavest lønnede. Inntektspolitikken har derfor også fått merkelappen: solidaritetsalternativet. Solidaritet peker dessuten på det forhold at en moderat kostnadsvekst kan føre til redusert arbeidsledighet og er dermed en håndrekning til de arbeidsledige. Inntil nylig var ledigheten høy i Norge, men er nå blitt kraftig redusert i forhold til på begynnelsen av dette tiåret. Om moderasjonslinjen betyr noe reelt sett og ikke bare er retorikk vil være avhengig av om lønnsveksten blir moderat også i de kommende inntektsoppgjørene nå når arbeidsmarkedet er noe strammere enn tidligere. Økt lønnsvekst kan være en fordel i et stramt arbeidsmarked siden det kan bety at relative lønninger kan endre seg. Dermed kan arbeidskraften bli bedre fordelt mellom sektorene i økonomien. På den annen side viser all erfaring at oppgangstider lett blir avløst av nedgangstider, spesielt hvis lønnsveksten blir for sterk. Selv i oppgangstider kan det derfor være viktig å vise moderasjon i inntektsoppgjørene.

Det andre synet går ut på at reduksjonen i lønnsveksten er kommet som et resultat av den økte ledigheten. Selv uten en samordning på et sentralt nivå i arbeidslivets organisasjoner ville lønnsveksten ha blitt dempet. En test på om dette synet har noe for seg vil en få i dagens situasjon hvor arbeidsledigheten er betydelig lavere enn ved forrige hovedoppgjør.

Dersom lønnsveksten utelukkende er styrt av forhold i arbeidsmarkedet - og at erklæringer fra sentralt hold i arbeidslivets organisasjoner om moderasjonslinje kun er retorikk - vil en vente en ekstra sterk lønnsvekst i den nærmeste tiden.

Ut fra de erfaringer som en har fra lønns- og ledighetsutviklingen på 1990 tallet er det vanskelig å avgjøre om det ene eller det andre synet er riktig. Trolig er det ikke et enten eller men et både og.

5.1.3 Lønnsoppgjøret 1997

I Nasjonalbudsjettet for 1997 (St.meld.nr.1 (1996-97)) anslo den da sittende Regjering den gjennomsnittlige årslønnsvekst fra 1996 til 1997 til å være på 3 ½ pst., mens prisveksten fra 1996 til 1997 ble anslått til 2 ½ pst.

Denne Regjeringen fremhevet i Nasjonalbudsjettet for 1997 at det fortsatt var en sentral oppgave for inntektspolitikken å bidra til lav kostnadsvekst for å styrke verdiskapingen og sysselsettingen. Regjeringens anså at den strategien som hadde vært gjennomført de siste årene, hvor partene hadde gitt sitt vesentlige bidrag, hadde gitt gode resultater.

Fra Nasjonalbudsjettet siteres:

«De moderate og solidariske lønnsoppgjørene har ført til lavere lønnsvekst i norsk industri enn hos våre handelspartnere, noe som har bidratt til å bedre den kostnadmessige konkurranseevnen.»

«Regjeringen mener det er flere grunner til at det er viktig med fortsatt lav pris og kostnadsvekst og god utvikling i konkurranseevnen:

- Selv om ledigheten har gått klart ned de siste årene er den fortsatt høy. Vedvarende høy ledighet vil kunne føre til at utsatte grupper på permanent basis presses ut av arbeidsmarkedet.

- For å sikre en langsiktig balanse i utenriksøkonomien må konkurranseutsatt sektor være tilstrekkelig stor. Utsikter til lavere petroleumsinntekter utover i neste århundre understreker at det er viktig å opprettholde konkurransedyktig næringsliv.

- Erfaringer fra både Norge og andre land viser at det er krevende å redusere kostnadene igjen dersom de i en periode vokser for sterkt. Kostnadsnivået må ikke tilpasses situasjonen i en høykonjunktur. En stabil lønnsutvikling vil kunne redusere faren for sterke svingninger i husholdningenes etterspørsel.»

Regjeringen la i det økonomiske opplegg for 1997 til grunn en økonomisk politikk som både skulle ta vare på de resultatene som var oppnådd, og som skulle legge grunnlaget for en ytterligere satsing på prioriterte områder. For å opprettholde og styrke den kostnadmessige konkurranseevnen var Regjeringen innstilt på å videreføre det inntektspolitiske samarbeide med partene i arbeidslivet.

Fra Nasjonalbudsjettet siteres:

«Erfaringene fra 1970- og 1980 tallet kan tyde på at vi nå er i en kritisk fase av konjunkturoppgangen hvor lønnsveksten kan tilta markert. Dette innebærer at det stilles store krav til inntektspolitikken.

Regjeringen legger stor vekt på at den felles forståelsen som Solidaritetsalternativet bygger på skal gi fortsatt moderate lønnsoppgjør, og at lønnsveksten må bli lavere enn i år (1996).»

«Inneværende år (1996) må representere et unntak når det gjelder størrelsen på reallønnsveksten. Dersom tilleggene i 1997 gir et tilsvarende resultat, vil dette svekke muligheten til å videreføre den gode utviklingen i arbeidsmarkedet i årene fremover. Lønnsoppgjøret i 1997 må derfor gjennomføres med lave tillegg. Det må i denne sammenheng tas hensyn til at store grupper allerede er sikret omlag uendret kjøpekraft som følge av lønnsoverhenget fra 1996.»

På de fleste tariffområder ble det i 1996 inngått toårige avtaler med bestemmelser som ga adgang til forhandlinger om eventuelle lønnsreguleringer ved vanlig revisjonstidspunkt i 1997.

Oppgjør i privat sektor

LO/NHO-området

Oppgjøret ble gjennomført ved sentrale forhandlinger mellom LO og NHO.

Representantskapet i LO behandlet 11. februar 1997 kravene foran oppgjørene. Hovedpunktene i vedtaket var:

- videreføre kjøpekraften og en forbedring for lavere lønte og andre prioriterte grupper
- avklare omfang og finansiering av avtalefestet tidligpensjon for 63-åringer fra 1. oktober 1997 og for 62-åringer fra 1. mars 1998.
- videre utjevning av lønnsnivå mellom kvinner og menn

Sekretariatet i LO fikk fullmakt til å utforme de endelige kravene ved oppgjøret.

Hovedstyret i NHO la bl.a. følgende prinsipper til grunn for lønnsoppgjøret:

- Dersom kronekursen i 1997 skulle bli liggende høyere enn i 1996, må lønnsveksten i Norge være lavere enn i våre konkurrentland dersom konkurranseevnen skal opprettholdes. Lønnsveksten må tilpasses utviklingen av den enkelte bedrifts økonomi, produktivitet, konkurranseevne og fremtidsutsikter. Reelle forhandlinger skal gjennomføres etter overenskomstens regler. Lønnsutviklingen til ledere, visse grupper faglærte, høyere funksjonærer og andre grupper med sterk markedsrett må tilpasses de øvrige grupper arbeidstakere i bedriften.
- En tidligpensjonsordning må målrettes mot arbeidstakere som har en lengre yrkeskarriere og som har behov for en verdig avslutning av denne. Bedriftene må betale en vesentlig høyere egenandel enn for AFP.

Forhandlingene mellom Landsorganisasjonen i Norge og Næringslivets Hovedorganisasjon startet 10. mars. Den 20. mars ble det brudd i forhandlingene og oppgjøret gikk til mekling. Den 7. april la riksmeklingsmannen fram et meklingsforslag som ble anbefalt av partene.

Forslaget innebar:

- et generelt tillegg på 0,80 kroner per time til alle.
- arbeidstakere i områder som i gjennomsnitt tjener mer enn 185 000 kroner på årsbasis og ikke har rett til lokale forhandlinger, fikk et tillegg på 1,20 kroner per time inklusive det generelle tillegget.
- arbeidstakere i områder som i gjennomsnitt tjener mindre enn 185 000 kroner på årsbasis, fikk 1,50 eller 1,80 kroner per time i tillegg (inkl. det generelle tillegget) avhengig av om det er rett til lokale forhandlinger eller ikke.

I hotell- og restaurantvirksomhet ble dessuten minstelønnsatsene økt med kr 0,50 per time.

Partene var også enige om at de lokale tillegg skal gis på grunnlag av den økonomiske situasjonen i den enkelte bedriften, nærmere spesifisert til bedriftens økonomi, produktivitet, framtidsutsikter og konkurranseevne.

De sentrale tilleggene slo gjennomsnittlig ut med vel kr 1,- per time for hele LO/NHO-området eller 0,8 prosent som bidrag til årslønnsveksten i 1997. For timelønne i industrien bidrar de sentrale tilleggene med anslagsvis 0,6 prosentpoeng til årslønnsveksten i 1997.

På vanlig måte blir det gitt garantitillegg fra 1. oktober 1997.

Et sentralt spørsmål i forhandlingene var utformingen av en tidligpensjonsordning for 62- og 63-åringene som ble avtalt i 1996. Et hovedspørsmål under forhandlingene og meklingen var fastsettelse av inngangsvilkårene i tidligpensjonsordningen. Partene var imidlertid enige om at tidligpensjonsordningen skal organiseres mest mulig likt ordningen med avtalefestet pensjon (AFP). I den ordningen som det ble enighet om i vår, ble det en begrensning av ytelsene i ordningen slik at ingen skal motta en AFP-pensjon som overstiger 70 prosent av løpende lønnsinntekter.

Denne justeringen skal bare gjelde for personer som pensjoneres etter 1. oktober 1997. Det er usikkert hvordan bedriftenes kostnader og bruken av ordningen vil utvikle seg. Partene er enige om å evaluere ordningen etter to år.

Partene ble også enige om et opplegg for delpensjon innenfor AFP. Etter dette kan bedrifter med arbeidstakere i full stilling inngå skriftlig avtale om delpensjon slik at arbeidstakeren kan trappe ned sin yrkesaktivitet med én eller to hele arbeidsdager, dvs. 20 prosent eller 40 prosent reduksjon i forhold til full stilling. I denne sammenheng vil partene sette ned en arbeidsgruppe som bl.a. skal se nærmere på aktuelle virkemidler som kan bidra til at eldre arbeidstakere beholder fotfestet i arbeidsmarkedet og gis mer reell valgfrihet med hensyn til pensjoneringstidspunktet.

I forbindelse med utformingen av en tidligpensjonsordning hadde Regjeringen tidligere varslet at det ikke ville bli gitt statstilskudd utover AFP-ordningen fra 64 år og oppover. Partene var således innforstått med at de direkte pensjonsutgiftene ved en ytterligere nedgang i pensjonsalderen skulle bæres av arbeidslivet selv.

Partene ba i brev av 17. mars til statsministeren om å få avklart om ordningen for 62- og 63-åringene kunne baseres på det samme regelverket som dagens AFP-ordning. I statsministerens svar i brev av 5. april til partene heter det:

«Jeg viser til brev fra Landsorganisasjonen i Norge og Næringslivets Hovedorganisasjon av 17. mars d.å. om lønnsoppjøret og tidligpensjonsordningen.

Regjeringen er innstilt på å bidra til en tidligpensjonsordning for arbeidstakere som nå har hatt en lengre yrkeskarriere og som har behov for en verdig avslutning av denne.

Eldre arbeidstakere er en sammensatt gruppe, og mange av dagens eldre har startet tidlig i arbeidslivet. I denne sammenheng er de ulike ordningene for førtidspensjonering viktige elementer innenfor en samlet pensjonspolitik.

For Regjeringen er også ønsket om å få flere eldre til å fortsette lenger i arbeidet et sentralt utgangspunkt for pensjonspolitikken, og det er et mål å heve den gjennomsnittlige avgangsalderen, slik vi har uttrykt det i Langtidsprogrammet.

Når regelverket for nye pensjonsordninger skal utformes, er det viktig også å legge vekt på langsiktige hensyn, og at yrkeskarrierer endrer seg. Utbygging av skole og videreutdanning gjør at norske arbeidstakere nå gjennomgående starter sin yrkesaktivitet seinere enn det som var vanlig for den eldre delen av dagens arbeidsstyrke. Som illustrasjon var andelen av alle 18-åringene under utdanning i 1962 på 34 pst., mens den i 1992 var på 82 pst.

De som i de seinere år har gått inn i yrkeslivet står overfor et mindre fysisk krevende arbeid og et bedre arbeidsmiljø. Videre øker den gjennomsnittlige levealderen, og de eldre vil etter hvert ha bedre helse enn tilsvarende aldersgrupper i dag. I begynnelsen av det neste århundre vil veksten i arbeidsstyrken stanse.

Samtidig blir det et økende behov for offentlig innsats knyttet til omsorg, helse og utdanning. Dette behovet er allerede stort. Det blir derfor særlig viktig å legge til rette for en høy og langvarig yrkesdeltakelse.

Regjeringen ser det derfor som viktig at reglene av pensjonsopptjenings- og skattemessig art blir utformet slik at de ikke blir varige i en situasjon der yrkesmønsteret endrer seg.

Regjeringen vil derfor gå inn for at:

- 1. Rikstrygdeverket og trygdekontorene skal medvirke ved beregning og utbetaling av tidligpensjon.*
- 2. Tidligpensjonister ved fylte 64 år kan gå over på AFP-ordningen.*
- 3. Personer som tar ut tidligpensjon skal få poengår i folketrygden som tidligpensjonist.*

4. Skattebegrensingsregelen skal også omfatte tidligpensjonister mellom 62 og 64 år.
5. Det månedlige sluttvederlaget i tidligpensjonsordningen, begrenset oppad til det månedlige sluttvederlaget i AFP, skal være skattefritt for 62- og 63-åringer.
6. Lovbestemmelsene nevnt i pkt 4 og 5 over vil bli utformet slik at de for nye pensjonstilfeller fases ut med virkning fra 1. januar 2007. Bestemmelsen nevnt i pkt 3 vil bli vurdert utfaset fra samme tidspunkt.

Regjeringen vil dessuten nedsette et offentlig utvalg for å vurdere ulike former for fleksibel førtidspensjonering med sikte på å få til en høyere pensjoneringsalder. For å oppnå dette skal utvalget bl.a. vurdere spørsmål knyttet til pensjonsnivået i tidligpensjonsordninger og forholdet til folketrygdens regelverk. LO og NHO vil bli invitert til å være med i et slikt utvalg.»

Oppgjørene i privat sektor utenfor LO/NHO-området

Parallelt med LO forhandlet NHO også med Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS). Det ble også brudd i disse forhandlingene og oppgjøret gikk til mekling. Den 7. april ble det oppnådd enighet om en avtale som ga de samme sentrale lønnstilleggene som i LO/NHO-oppgjøret.

I varehandelen ble Handel og Kontor og Handels- og Servicenæringenes Hovedorganisasjon den 11. april enige om et generelt tillegg på 1,20 kroner per time.

I tillegg ble det foretatt justeringer av minstelønnsatser. Gjennomsnittlig utslag av de samlede tillegg er anslått til kr 1,50 per time. Utover dette er det gitt et garantitillegg fra 1. februar 1997. Med et gjennomsnittlig lønnsnivå under 185 000 kroner innebærer den nye tariffavtalen at de sentrale tilleggene er på linje med oppgjøret i LO/NHO-området. Avtalen omfatter direkte om lag 11 000 medlemmer i HK, men blir retningsgivende for langt flere ansatte i varehandelen.

I forsikringsvirksomheten ble partene enige om et generelt tillegg fra 1. mai på 2,0 prosent.

I forretnings- og sparebanker ble det enighet om et generelt tillegg på alle lønnstrinn på 1,9 prosent fra 1. mai. Videre ble det gitt et ekstra tillegg på 0,2 prosent fra 1. mai på en del lavere lønnstrinn, fra ca kr 156 000 per år til ca kr 227 000 per år. Gjennomsnittlig betyrt oppgjøret et tillegg på 2,0 prosent fra 1. mai.

Oppgjørene i offentlig sektor

Den 11. april startet forhandlingene i både det kommunale og det statlige tariffområdet. Den 30. april ble det brudd i forhandlingene og oppgjørene gikk til mekling.

Den 26. mai la Riksmeklingsmannen fram et forslag til løsning som ble anbefalt av partene.

I staten er hovedtrekket i den nye tariffavtalen:

- fra 1. mai gis det et generelt tillegg på kr 2 500 per år på alle lønnstrinn på hovedlønnstabellen. Ansatte med årslønn fra kr 147 200 (lønnstrinn 7) til kr 199 900 (lønnstrinn 24) fikk et ekstra lønnstillegg som varierte fra kr 100 til kr 900.
- det føres sentrale forhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1,2 prosent per 1. august 1997. Hensynet til virksomhetens rekrutterings- og konkurransesituasjon, samt likelønn på alle nivåer, skal ivaretas i disse forhandlingene. Kvinner skal ha en større andel av lønnsmidlene enn en proratafordeling tilsier.
- det føres lokale forhandlinger innenfor en ramme på 0,55 per 1. august. Herav utgjør lønnsmidler som blir ledige ved skifte av arbeidstakere 0,1 prosent. De sentrale avtaleparter tilrår at partene lokalt gjennomgår lønnsrelasjonene for å rette opp kjønnsbetingede lønnsforskjeller på alle nivå. Kvinner bør få en større andel av potten enn proratafordeling tilsier.
- det gjennomføres en avtalefestet pensjonsordning (AFP) med rett til å fratrukke med pensjon ved fylte 63 år fra 1.10.97 og ved fylte 62 år fra 1.03.98, etter de regler som er avtalt for AFP mellom LO og NHO.

I kommuneoppgjøret innebærer oppgjøret:

- fra 1. juni gis det et generelt tillegg på kr 2 500 per år på alle lønnstrinn på hovedlønnstabellen. Som ansatte i staten fikk også ansatte i kommunene med årslønn fra kr 147 200 (lønnstrinn 7) til kr 199 900 (lønnstrinn 24) et ekstra lønnstillegg som varierte fra kr 100 til kr 900.
- til lokale forhandlinger avsettes det en lokal pott som utgjør 0,12 prosent på årsbasis eller 0,72 prosent per 1.11.97. Lavlønn, likelønn og oppfølging av nytt stillingsregulativ samt lønnsmessige skjevheter skal vektlegges ved de lokale forhandlingene.
- Også i kommunene gjennomføres det en avtalefestet pensjonsordning (AFP) med rett til å fratrukke med pensjon ved fylte 63 år fra 1.10.97 og ved fylte 62 år fra 1.03.98, etter de regler som er avtalt for AFP mellom LO og NHO.

Oppsummering

Privat sektor

Området LO/NHO

- Et generelt tillegg på 0,80 kroner per time til alle.
- Arbeidstakere i områder som i gjennomsnitt tjener mer enn 185 000 kroner på årsbasis og ikke har rett til lokale forhandlinger, fikk et tillegg på 1,20 kroner per time inklusive det generelle tillegget.
- Arbeidstakere i områder som i gjennomsnitt tjener mindre enn 185 000 kroner på årsbasis, fikk 1,50 eller 1,80 kroner per time i tillegg (inklusive det generelle tillegget) avhengig om det er rett til lokale forhandlinger eller ikke.
- I hotell- og restaurantvirksomhet ble dessuten minstelønnsatsene økt med kr 0,50 per time.
- Partene ble enige om at tidligpensjonsordningen for 62- og 63-åringene, som ble avtalt i 1996, skal organiseres mest mulig likt ordningen med avtalefestet pensjon (AFP).
- Partene ble også enige om et opplegg for delpensjon innenfor AFP. (Regjeringen vil nedsette et offentlig utvalg for å vurdere ulike former for fleksibel førtidspensjonering.)

Varehandelen

- Generelt tillegg på 1,20 kroner per time.
- I tillegg ble det foretatt justering av minstelønnsatser. Gjennomsnittlig utslag av samlede tillegg er anslått til kr 1,50 per time.

Forsikringsvirksomhet

- Generelt tillegg pr 1. mai på 2,0 prosent.

Forretnings- og sparebanker

- Generelt tillegg på 1,9 prosent fra 1. mai.
- Videre 0,2 prosent tillegg fra 1. mai på en del lavere lønnstrinn. Gjennomsnittlig betyr oppgjøret da et tillegg på 2,0 prosent fra 1. mai.

Offentlig sektor

Staten

- Fra 1. mai generelt tillegg på alle lønnstrinn på hovedlønnstabellen på kr 2 500 per år.
- Ansatte i lønnstrinn 7 til lønnstrinn 24 et ekstra lønnstillegg som varierer fra kr 100 til kr 900.
- Med virkning fra 1. august skal det føres sentrale forhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1,2 prosent. Kvinner en større andel enn proratafordelingen tilsier.
- Med virkning fra 1. august skal det føres lokale forhandlinger innenfor en ramme på 0,55 prosent.
- Det gjennomføres avtalefestet pensjonsordning (AFP) med rett til å fratrukke med pensjon ved fylte 63 år fra 1.10.97, og ved fylte 62 år fra 1.03.98, etter de regler som er avtalt for AFP mellom LO og NHO.

Kommunene

- Fra 1. juni generelt tillegg på alle lønnstrinn på hovedlønnstabellen på kr 2 500 per år.
- Ansatte i lønnstrinn 7 til lønnstrinn 24 et ekstra lønnstillegg som varierer fra kr 100 til kr 900.
- Til lokale forhandlinger en lokal pott som utgjør 0,12 prosent på årsbasis eller 0,72 prosent per 1.11.97. Lavtlønn og likelønn vektlegges.
- Det gjennomføres en avtalefestet pensjonsordning (AFP) med rett til å fratrukke med pensjon ved fylte 63 år fra 1.10.97, og ved fylte 62 år fra 1.03.98, etter de regler som er avtalt for AFP mellom LO og NHO.

Medlemmet Kure, med tilslutning av Kostøl og Flaat slutter seg til det som fremføres i avsnitt 5.1.

Medlemmet Nustad slutter seg ikke til foranstående.

5.2 Nærmere om den aktuelle tvisten

5.2.1 Økonomisk ramme i foreliggende tvist

Medlemmene Rieber-Mohn, Norum og Strøm skal bemerke:

Tilbudet fra NR er Riksmeklingsmannens skisse, med vedlegg. OFS' krav er Riksmeklingsmannens skisse, men uten vedlegg og med endringer på noen punkter, samt andre krav. Kostnadene ved de ulike krav, presentert her, er basert på beregninger foretatt av NR. De viser prosentvise virkninger på fortjenestenivået for arbeidstakerne i dette området.

Krav som det er enighet om

1. Generelt tillegg på kr 8 900 per år.	Nivåøking: 3.1 prosent
2. Nattillegget økes med kr 2.	Nivåøking: 0.4 prosent
3. Månedlige minstelønnsseter økes med kr 4000.
Individuelt avlønnede skal være sikret et tillegg på 3.3 pst.	Nivåøking: 0.2 prosent
4. Endringer vedrørende oppholdsperioder (ventetid).	Nivåøking: 2.1 prosent
5. Endringer vedrørende arbeidsperioder (svingskift).	Nivåøking: 0.6 prosent
6. Forlenget tid om bord for individuelt avlønnede.	Nivåøking: 0.6 prosent

Sum: Nivåøking 7.0 prosent

Tilbud fra NR utover krav en er enige om

1. Elektriker til lønnsgruppe 3.	Nivåøking: 0.7 prosent
2. Sikkerhetsleder til lønnsgruppe 3.	Nivåøking: 0.1 prosent
3. Bore- og vedlikeholdsoperatør til lønnsgruppe 6.	Nivåøking: 0.2 prosent
4. Opprykk for forpleiningsassistent.	Nivåøking: 0.4 prosent
5. Endringer vedrørende kortere kurs.	Nivåøking: 0.4 prosent
6. Endrete ansiennitetsregler, bilaget til skissen.	Nivåendring: - 1.0 prosent

Sum: Nivåøking 0.8 prosent

Krav fra OFS utover krav en er enige om

1. Endringer av lønnsgrupper som nevnt i punktene 1-4 i «ekstratilbudene fra NR.	Nivåøking: 1.4 prosent
2. Endring av skiftplan.	Nivåøking: 4.3 prosent
3. Endringer vedrørende kortere kurs.	Nivåøking: 0.9 prosent
4. Endring av pensjonsvilkår.	Nivåøking: 2.0 prosent ²

Sum: Nivåøking 8.6 prosent

Noen av kostnadsanslagene er mer usikre enn andre. Spesielt gjelder dette kostnadene ved endringer av skiftplan.

En økning av fortjenestenivået for arbeidstakere innen et tariffområde på 7.0 prosent, eventuelt 7.8 prosent må sies å være en pen økning i forhold til hva andre fikk ved lønnsoppgjøret i 1997.

Den gjennomsnittlige lønnsøkning ved fjorårets tariffoppgjør var ca 3.5 prosent for alle arbeidstakergrupper. På det foreliggende tariffområde har vi altså å gjøre med grupper som allerede har fått dobbelt så mye som det ordinære gjennomsnitt.

² Kravet går egentlig ut på at det skal gis tilbakevirkende kraft. Nivåøkningen ville i såfall blitt vesentlig høyere.

I tillegg til dette som allerede er oppnådd gjennom NRs tilbud, krever OFS altså en lønnsøkning på minimum 8,6 prosent. Disse medlemmer kan ikke holde tilbake en bemerkning om at kravene er påfallende høye, ikke minst i en situasjon hvor de fleste arbeidstakergrupper med lavere lønnsnivå gjennom flere oppgjør har vist en høy grad av moderasjon.

Medlemmet Kure, med tilslutning fra Kostøl og Flaat slutter seg til foranstående.

5.2.2 De enkelte kravene fra OFS

Medlemmene Rieber-Mohn, Norum og Strøm skal bemerke:

Kravene fra OFS er uttrykt gjennom de 5 påstandspunkter som er gjengitt foran under pkt 3.1. I tilfelle av at Rikslønnsnemnda helt eller delvis skulle forkaste OFS' krav, har disse medlemmer forstått OFS dithen at organisasjonen aksepterer en kjennelse i tråd med NRs påstand, jf avsnitt 3.2. I det følgende vil disse medlemmer drøfte og ta stilling til de 5 punkter i OFS' påstand.

1) Endringer av avtalens punkt 2.3 - pensjonsvilkår

Medlemmene Rieber-Mohn, Norum og Strøm skal bemerke:

Dette er OFS' hovedkrav ved denne tariffrevisjonen. Kravet kan etter OFS' oppfatning tas med i 2-års oppgjør, og det vises til protokoll inngått 21. juni 1996 pkt 20. NR har gitt uttrykk for en annen forståelse av protokollen, men har likevel ikke påstått kravet avvist fra nemndsbehandling.

Kravet er blitt noe omformulert underveis, men slik påstanden nå lyder innebærer den at en arbeidstaker med 10 års opptjeningstid skal være sikret en pensjon som utgjør 60 pst av siste årslønn, stigende til 70 pst etter 30 års opptjeningstid. Kravet er ment å ha tilbakevirkende kraft, i den forstand at det skal gjelde alle arbeidstakere som går av med pensjon etter 1. juli 1997.

Stortinget vedtok den 15. november 1996 å be Regjeringen nedsette et utvalg, «for å foreta en nærmere utredning og fornyet vurdering av sjømannspensjonene både når det gjelder fortsatt offentlig pensjonsordning, en eventuell privat tjenestepensjonsordning eller en eventuell AFP-lignende ordning.(..)». På denne bakgrunn satte Sosial- og helsedepartementet ned et utvalg med medlemmer foreslått av berørte organisasjoner, etater og departementer. Fra departementets oppnevningbrev siteres:

«De enkelte alternativer må være i samsvar med de forpliktelser som følge av internasjonale avtaler, spesielt ILO konvensjon nr 71 for 1946, som tilsier at det skal være en lovbestemt plikt for partene å ha en pensjonsordning som gir sjøfolk over 60 år adgang til en førtidspensjon. For øvrig kan det vurderes om utenlandske sjøfolk bør sikres særskilt.

Statens garanti for allerede opptjente rettigheter etter sjømannspensjonstrygdloven skal ivaretas innen rammen av dagens regelverk og samordningsbestemmelser. For øvrig skal det legges til grunn at videre opptjening fremover skal være selvfinansierende og ikke gi fordeler utover hva som gis i AFP-ordninger med statstilskott. Statens garantiansvar skal ikke utvides.»

Utvalget skal legge fram sin innstilling innen 1. oktober 1998. I utvalget er både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden representert, i tillegg til representanter fra myndighetene.

OFS har begrunnet sitt krav bla med at pensjonsvilkår har vært drøftet i flere partssammensatte utvalg, både i 1994 og 1995, uten at man er kommet noe videre. Da pensjonsvilkårene etter OFS' oppfatning i dag er alt for dårlige, mener OFS at man ikke kan vente på at nok et utvalg skal avgi en innstilling. OFS ser seg også avskåret fra å ta opp de krav som er viktige for denne organisasjonen, fordi man ikke er representert i det offentlige utvalget.

NR har på sin side pekt på at en utsettelse av pensjonsspørsmålene er akseptert av de øvrige organisasjoner (NOPEF, DSO). Slik NR ser på dette kravet, vil utvalgsarbeidet og senere myndighetsvedtak kunne legge avgjørende premisser og føringer for pensjonsordningen for sjømenn.

Medlemmene Rieber-Mohn, Norum og Strøm finner ikke å kunne ta kravet til følge. Selv om disse medlemmer kan ha forståelse for en viss frustrasjon fra OFS' side når det gjelder tidligere utvalgsarbeid som ikke resulterte i noen løsninger av pensjonsspørsmålene, vil det ikke være riktig å gå nærmere inn på OFS' krav. Det vil være av avgjørende betydning for hele pensjonssystemet hvilke offentlige bidrag og ordninger som blir foreslått i utvalget. Det er rimelig både i forhold til NR og de øvrige organisasjonene at NR får anledning til å ta alle organisasjoners standpunkter og grunnlag i betraktning før konkrete krav blir innfridd.

Det forhold at OFS ikke er med i utvalget kan ikke medføre at krav fra denne organisasjon skal tas opp til behandling og innfris mens utvalgsarbeidet pågår. Det legges til grunn at utvalgets medlemmer representerer hovedtyngden av de organisasjoner som har arbeidstakere med sjømannspensjon, og at disse står fritt til å vurdere alle sider av denne sak.

Forøvrig vil NR etter disse medlemmers oppfatning ha en egeninteresse i å drøfte også OFS' krav i det offentlig oppnevnte utvalget, slik at disse krav ikke vil gjenstå til senere forhandlinger.

Kostnadsrammen for kravet er av NR beregnet til 2 prosent.

Under kravets behandling har disse medlemmer forstått kravet slik at det ønskes tilbakevirkende kraft, og at arbeidsgiver skal dekke de ubetalte premier. Dette vil øke kostnadene ved kravet betraktelig og sprengte enhver fornuftig ramme for dette oppgjør.

Medlemmet Kure, med tilslutning fra Kostøl og Flaat slutter seg til foranstående.

2) Endringer av avtalens punkt 3.4 - arbeidssyklus

Medlemmene Rieber-Mohn, Norum og Strøm skal bemerke:

OFS krever ny avtaletekst når det gjelder endringer av arbeidsplaner mv. Den avtaletekst som kreves inntatt er hentet fra tariffavtalen OFS (og andre organisasjoner) har med Oljeindustriens Landsforening (OLF) på de faste installasjoner.

Disse medlemmer tar ikke kravet til følge. Det legges til grunn at i de fleste tilfeller er det arbeidsoppgavene som styrer behovet for endringer av arbeidsplaner, og at arbeidsgiver tar hensyn til arbeidstakernes interesser ved planlegging og organisering av slike endringer. Disse medlemmer er ikke enige i OFS' anførsel om at det foreligger en urimelig forskjell i gjeldende krav på kompensasjon for endring av arbeidsplaner mellom arbeidstakere på faste og flytende installasjoner. For det første er dette to forskjellige tariffområder hvor det forhandles hver for seg med forskjellige arbeidsgivere. For det annet vil forskjellene mellom faste og flytende installasjoner ofte gjenspeile behovet og hyppigheten av endringer i arbeidsplaner mv. Slik NR har redegjort for, er påregneligheten og nødvendigheten av arbeidsplanendringer på de flytende installasjoner langt større enn ved de faste installasjoner. Kravet er dessuten av NR kostnadsberegnet til 4,3 prosent og er alt for kostbart i et oppgjør som på forhånd har en ramme som er meget høy.

Medlemmet Kure, med tilslutning fra Kostøl og Flaat slutter seg til foranstående.

3) Endringer av avtalens punkt 9.2 - kortere kurs

Medlemmene Rieber-Mohn, Norum og Strøm skal bemerke:

Også dette kravet er et krav om ny avtaletekst, identisk med avtaleteksten i tariffavtalen OFS og andre har med OLF for de faste installasjoner. OFS viser til protokollen fra 1996 som hjemmelsgrunnlag for å ta kravet med i dette oppgjøret.

OFS krever at det skal betales 8 timer overtid fra første kursdag når kurs avholdes i den ansattes friperiode, og overtid fra første time når kurs avholdes i den ansattes fritid på sokkelen. Siste ledd i gjeldende avtalepunkt tas ut, noe som også innebærer at en fast kurskompensasjon på kr 100,- fjernes.

Disse medlemmer tar ikke kravet til følge. Kostnadene ved en innfrielse av dette kravet er beregnet til 0,9 pst, noe disse medlemmer synes er svært høyt for et krav av denne type.

I de fleste tilfeller vil et kurs være i både arbeidsgivers og arbeidstakers interesse. Arbeidstaker blir tilført en kompetanse som arbeidsgiver kan dra nytte av. Disse medlemmer kan heller ikke se bort fra at for store kostnader påført arbeidsgiver vil kunne resultere i en begrensning i kurstilbudet, noe som ingen av partene er tjent med. Disse medlemmer kan heller ikke se at en henvisning til et behov for harmonisering av OFS' avtale med NR på dette området, med avtalene for de faste installasjoner, er et argument av selvstendig betydning.

Medlemmet Kure, med tilslutning fra Kostøl og Flaat slutter seg til foranstående.

4) Riksmeklingsmannens skisse

Medlemmene Rieber-Mohn, Norum og Strøm skal bemerke:

OFS har akseptert Riksmeklingsmannens skisse, med unntak av punkt 4 som gjelder tariffavtalen punkt 9.2, og punkt 8 som gjelder pensjon. Disse to punkter er omhandlet i OFS' påstand punkt 3 og punkt 1. Det følger av ovenstående konklusjoner på disse punkter at OFS' krav ikke er tatt til følge av Rikslønnsnemndas flertall.

Et gjenstående punkt i OFS' krav er at denne organisasjon heller ikke aksepterer vedlegget til Riksmeklingsmannens skisse, forsåvidt gjelder nye regler for innplassering i hyreskala - lønnstrinn.

NR har nedlagt påstand om at ny tariffavtale mellom OFS og NR skal være identisk med avtalen NR har inngått med NOPEF. Denne avtale er identisk med Riksmeklingsmannens skisse med vedlegg. Hvis imidlertid Rikslønnsnemnda skulle komme til at vedlegget ikke skal gjøre gjeldende for OFS, krever NR subsidiært at punkt 6 i Riksmeklingsmannens skisse også tas ut. NR har under sakens behandling fremhevet at punkt 6 ble akseptert av NR mot at de øvrige organisasjoner aksepterte vedlegget. Det er derfor en slik sammenheng mellom disse punkter at de må ses under ett. At punktene overhodet er med i 2. års oppgjør forutsetter enighet mellom partene.

Disse medlemmer tar ikke kravet fra OFS til følge. Det prinsipale kravet fra NR, Riksmeklingsmannens skisse med vedlegg, fastsettes som tariffavtale mellom partene. Slik kravet fra OFS fremstår for disse medlemmer vil en innfrielse medføre en forrykkelse i tariffavtalens balanse. Det har også blitt tillagt vekt at NOPEF har funnet å måtte akseptere vedlegget, og at en forskjell i innplassering på hyreskalaen avhengig av organisasjonstilhørighet ville blitt uholdbart. Det forhold at også det nye system kan inneholde uklarheter - og kanskje innebære urimelige innplasseringer - bør partene selv kunne finne løsninger på.

Medlemmet Kure, med tilslutning fra Kostøl og Flaat slutter seg til foranstående.

5) Virkningstidspunktet

Medlemmene Rieber-Mohn, Norum og Strøm skal bemerke:

OFS' prinsipale krav er at virkningstidspunktet settes til 1. juli 1997.

Disse medlemmer har merket seg OFS' synspunkt om at fordi en annen organisasjon på dette tariffområdet har fått gjennomført endringene i sin avtale fra 1. juli 1997, skulle likhetsbetraktninger tilsi at det samme da må være gjeldende for OFS' medlemmer.

OFS' videre argumentasjon om at OFS alene ikke har hatt herredømme over den oppståtte uenighet, samt at den formelle beslutningsprosess for behandling av tvisten og den tid som er medgått har ligget utenfor OFS' kontroll, er også vurdert.

Disse medlemmer finner ikke tilstrekkelig grunn til å ta OFS' prinsipale krav til følge. Det er gode grunner som taler for å beholde en teknisk sett enkel regel om virkningstidspunktet for tariffavtaler fastsatt etter behandling i Rikslønnsnemnda. En slik regel gir også en høy grad av forutsigbarhet. Partene vet hva de har å holde seg til. OFS' argument når det gjelder medgått tid vil alltid, i større eller mindre grad, gjøre seg gjeldende i interessetvister om tariffavtaler. At den part som velger å gjøre bruk av arbeidskamp også må ta en viss økonomisk risiko, kan ikke være urimelig.

OFS' subsidiære påstand, at i alle fall de av OFS' medlemmer som ikke var omfattet av varselet om plassfratredelse skal få sine lønnstillegg fra 1. juli 1997, har disse medlemmer liten sans for. Det enkelte medlem har selv ikke herredømme over om vedkommende blir tatt ut i en streik. I tillegg til at en slik oppdeling etter omstendighetene kan virke urimelig, har det ingen forankring i Rikslønnsnemndas praksis.

Disse medlemmer viser til at NR har fått fullt ut medhold i sin prinsipale påstand, som er synonym med det forhandlingsresultat som er vedtatt av annen organisasjon på dette tariffområdet. I tråd med langvarig og sikker praksis i Rikslønnsnemnda settes virkningstidspunktet for de generelle lønnstillegg til den dato arbeidet ble gjenopptatt etter streiken. I tråd med påstanden til NR vil også endringene i nattillegget og endringene i lønnsgruppeplasseringen gjøres gjeldende fra samme tidspunkt. I nærværende tvist blir dette 3. oktober 1997. Tilleggene gjøres ikke gjeldende for arbeidstakere som har sluttet i bedriften i tiden før Rikslønnsnemndas kjennelse foreligger. Det foretas ikke omregninger og etterbetaling av overtid, kursgodtgjørelse, overenskomstmessige endringer mv for arbeid utført i tiden før kjennelsen foreligger.

Medlemmet Kure, med tilslutning fra Kostøl og Flaat slutter seg til foranstående.

Medlemmet Nustad vil bemerke:

Dette medlem finner det fullstendig uhensiktsmessig å kommentere de enkelte punkter i kjennelsen. Dette med bakgrunn i at kjennelsen preges av ensidighet og et unyansert syn i fra nemnda. Flertallet unnlater å forholde seg til realiteten bak OFS sine krav, og velger å gi NR medhold på alle områder.

Rikslønnsnemnda fremstår nok en gang som et redskap som ivaretar arbeidsgivernes interesser der den annen avtalepart nøytraliseres. Nemnda blir dermed et spekulasjonsobjekt for arbeidsgiverne som undergraver arbeidslivets spilleregler. Rikslønnsnemnda fremstår ikke som en problemløser, men som en konfliktskaper som det norske samfunn ikke kan være tjent med.

Dette medlem vil også bemerke sammensetningen av nemnda. I realiteten har myndighetene inntatt den holdning at norsk arbeidsliv kun består av organisasjonene NHO/LO, noe som også gjenspeiles i nemnda. Sammensetningen må bli feil når en konkurrerende arbeidstakerorganisasjon, som allerede har akseptert en tariffavtale i samme tariffområde, er representert.

Rikslønnsnemnda er satt til å fastsette ny tariffavtale etter en konflikt mellom to avtaleparter. Det vil si, ny tariffavtale for annet avtaleår som er fra 1. juli 1997 - 30. juni 1998. Nemnda går ut over sitt mandat da virkningstidspunktet ikke tar hensyn til dette ved ikke å regulere avtalen innenfor denne periode. Den praksis og forutsigbarhet som nemnda argumenterer for, kan ikke oppfattes som annet enn en snikinnføring av en straffemethode ovenfor de arbeidstakerne som har deltatt i en lovlig konflikt mellom to avtaleparter.

Nemndas selvpålagte straffereaksjon vil denne gang bli forsterket ovenfor OFS med flere måneder, da den politiske situasjon umuliggjorde en rask beslutningsprosess. Heller ikke det faktum at OFS tok Kommunal- og arbeidsministerens henstilling om å avslutte streiken til følge, har gitt noen positiv effekt på kjennelsen.

Dette medlem mener derfor at Rikslønnsnemnda har utspilt sin rolle og bør ikke aksepteres i et demokratisk samfunn. Med den hyppige bruk av tvungen lønnsnemnd blir norske arbeidstakere fratatt sin reelle organisasjonsfrihet med tilhørende forhandlings- og streikerett av de norske myndigheter. Den norske Regjering bryter med de internasjonale konvensjoner som skal sikre innbyggerne grunnleggende demokratiske rettigheter, og ikke det motsatte som i dette tilfellet. Det er direkte oppsiktsvekkende at myndigheter i sine forarbeider til denne lov om tvungen lønnsnemnd, i klartekst har forbeholdt seg retten til å frata OFS de nevnte rettigheter, selv om en slik handling skulle være i motstrid til de ovennevnte konvensjoner.

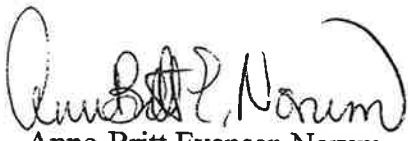
SLUTNING

1. Endringene i avtalen mellom NR og OFS for arbeidstakere som arbeider på flyttbare innretninger på norsk kontinentalsockel, skal være identiske med de endringer som fremgår av avtalen mellom NR og Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund (NOPEF) datert 27. juni 1997 med vedlegg.
2. Det generelle tillegg, endringen i nattillegget samt endringene i lønnsgruppeplassering gjøres gjeldende fra det tidspunkt arbeidet ble gjenopptatt etter streiken.

Det generelle tillegg, endringen i nattillegget samt endringene i lønnsgruppeplassering gjøres ikke gjeldende for arbeidstakere som har sluttet i bedriften i tiden før Rikslønnsnemndas kjennelse foreligger.

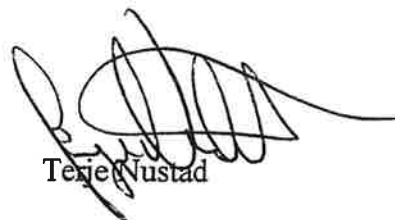
Det foretas ikke omregning og etterbetaling av overtid, kursgodtgjørelse, overenskomstmessige endringer m.v. for arbeid utført i tiden før kjennelsen foreligger.

Georg Fredrik Rieber-Mohn

Anne-Britt Evensen Norum

Steinar Strøm

Per Kure

Terje Nustad

Ikke stemmeberettiget medlemmer:

Gunnar Flaas

Esther Kostøl